Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2025)0156

2023 ir 2024 m. ataskaitos dėl Bosnijos ir Hercegovinos

2025 m. liepos 9 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl 2023 ir 2024 m. Komisijos ataskaitų dėl Bosnijos ir Hercegovinos (2025/2018(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Bendrąjį pamatinį susitarimą dėl taikos Bosnijoje ir Hercegovinoje, 1995 m. lapkričio 21 d. parafuotą Deitone ir 1995 m. gruodžio 14 d. pasirašytą Paryžiuje (toliau – Deitono taikos susitarimas),

– atsižvelgdamas į Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Bosnijos ir Hercegovinos stabilizacijos ir asociacijos susitarimą[1], kuris įsigaliojo 2015 m. birželio 1 d.,

– atsižvelgdamas į Bosnijos ir Hercegovinos paraišką dėl narystės ES, pateiktą 2016 m. vasario 15 d.,

– atsižvelgdamas į 2019 m. gegužės 29 d. Komisijos nuomonę dėl Bosnijos ir Hercegovinos paraiškos dėl narystės Europos Sąjungoje (COM(2019)0261),

– atsižvelgdamas į 2022 m. gruodžio 15 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas, kuriomis Bosnijai ir Hercegovinai suteikiamas ES šalies kandidatės statusas,

– atsižvelgdamas į 2024 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas dėl stojimo derybų su Bosnija ir Hercegovina pradžios,

– atsižvelgdamas į 2021 m. rugsėjo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III)[2],

---

1 OL L 164, 2015 6 30, p. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2015/997/oj.

2 OL L 330, 2021 9 20, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.

– atsižvelgdamas į 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1449, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė[1],

– atsižvelgdamas į 2003 m. birželio 19–20 d. Salonikuose vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime pateiktas pirmininkavusios valstybės narės išvadas,

– atsižvelgdamas į 2020 m. gegužės 6 d., 2023 m. gruodžio 13 d. ir 2024 m. gruodžio 18 d. Briuselyje vykusių ES ir Vakarų Balkanų aukščiausiojo lygio susitikimų deklaracijas,

– atsižvelgdamas į 2014 m. rugpjūčio 28 d. pradėtą Berlyno procesą,

– atsižvelgdamas į 2021 m. lapkričio 4 d. Tarybos sprendimą (ES) 2021/1923 dėl paramos priemonės pagal Europos taikos priemonę Bosnijos ir Hercegovinos ginkluotųjų pajėgų pajėgumų stiprinimui remti[2],

– atsižvelgdamas į 2022 m. gruodžio 1 d. Tarybos sprendimą (ES) 2022/2353 dėl paramos priemonės pagal Europos taikos priemonę Bosnijos ir Hercegovinos ginkluotųjų pajėgų pajėgumų stiprinimui[3],

– atsižvelgdamas į 2020 m. vasario 5 d. Komisijos komunikatą „Stojimo proceso stiprinimas. Įtikima ES perspektyva Vakarų Balkanų šalims“ (COM(2020)0057),

– atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 6 d. Komisijos komunikatą „Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planas“ (COM(2020)0641),

– atsižvelgdamas į 2023 m. lapkričio 8 d. Komisijos komunikatą „2023 m. komunikatas dėl ES plėtros politikos“ (COM(2023)0690) ir prie jo pridėtą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2023 m. ataskaita dėl Bosnijos ir Hercegovinos“ (SWD(2023)0691),

– atsižvelgdamas į 2023 m. lapkričio 8 d. Komisijos komunikatą „Naujas Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas“ (COM(2023)0691),

– atsižvelgdamas į 2024 m. kovo 12 d. Komisijos komunikatą „2024 m. kovo mėn. Bosnijos ir Hercegovinos pažangos ataskaita“ (COM(2024)0129),

– atsižvelgdamas į 2024 m. kovo 20 d. Komisijos komunikatą dėl plėtrai pasirengti skirtų reformų ir politikos peržiūrų (COM(2024)0146),

---

1 OL L, 2024/1449, 2024 5 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

2 OL L 391, 2021 11 5, p. 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2021/1923/oj.

3 OL L 311, 2022 12 2, p. 149, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2353/oj.

– atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 30 d. Komisijos komunikatą „2024 m. komunikatas dėl ES plėtros politikos“ (COM(2024)0690) ir prie jo pridėtą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2024 m. ataskaita dėl Bosnijos ir Hercegovinos“ (SWD(2024)0691),

– atsižvelgdamas į 2023 m. gegužės 31 d. ir 2024 m. birželio 13 d. Komisijos pateiktus Bosnijos ir Hercegovinos ekonominių reformų programos apžvalgą ir šalių vertinimus,

– atsižvelgdamas į 2023 m. liepos 19 d. vykusį penktąjį ES ir Bosnijos ir Hercegovinos stabilizacijos ir asociacijos tarybos posėdį ir 2024 m. rugsėjo 19 d. vykusį septintąjį ES ir Bosnijos ir Hercegovinos stabilizacijos ir asociacijos komiteto posėdį,

– atsižvelgdamas į ES ir Bosnijos ir Hercegovinos stabilizacijos ir asociacijos parlamentinio komiteto trečiojo, ketvirtojo, penktojo ir šeštojo posėdžių, vykusių atitinkamai 2023 m. spalio 30–31 d., 2024 m. kovo 13–14 d., 2024 m. spalio 30 d., taip pat 2025 m. kovo 12–13 d., rezultatus,

– atsižvelgdamas į 2019 m. gruodžio 5 d. ekspertų ataskaitą dėl teisinės valstybės klausimų Bosnijoje ir Hercegovinoje,

– atsižvelgdamas į 2022 m. birželio 12 d. Europos Vadovų Tarybos politinį susitarimą dėl principų siekiant užtikrinti, kad Bosnija ir Hercegovina veiktų taip, kad būtų daroma pažanga kelyje į Europą,

– atsižvelgdamas į 2023 m. gegužės 9 d., 2023 m. lapkričio 2 d., 2024 m. gegužės 15 d. ir 2024 m. lapkričio 1 d. vyriausiojo įgaliotinio taikos susitarimui Bosnijoje ir Hercegovinoje įgyvendinti atitinkamai 63-ąją, 64-ąją, 65-ąją ir 66-ąją ataskaitas JT generaliniam sekretoriui,

– atsižvelgdamas į 2024 m. lapkričio 1 d. JT Saugumo Tarybos rezoliuciją 2757 (2024), kuria iki 2025 m. lapkričio 2 d. pratęsti ES vadovaujamų pajėgų (EUFOR) Bosnijoje ir Hercegovinoje įgaliojimai,

– atsižvelgdamas į 2024 m. gegužės 23 d. JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją 78/282, kuria liepos 11-oji paskelbiama Tarptautine 1995 m. genocido Srebrenicoje apmąstymo ir atminimo diena,

– atsižvelgdamas į 1992 m. kovo 6 d. Bosnijos ir Hercegovinos ratifikuotą Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją (JT VTK) ir tris jos fakultatyvinius protokolus, būtent: 2003 m. spalio 10 d. ratifikuotą Fakultatyvinį protokolą dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose, 2001 m. rugsėjo 4 d. ratifikuotą Fakultatyvinį protokolą dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos ir 2018 m. spalio 19 d. ratifikuotą Fakultatyvinį protokolą dėl pranešimų procedūros,

– atsižvelgdamas į UNESCO rezoliucijas dėl teisės mokytis gimtąja kalba, 2003 m. spalio 17 d. UNESCO nematerialaus kultūros paveldo

apsaugos konvenciją ir 2005 m. spalio 20 d. UNESCO konvenciją dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo,

– atsižvelgdamas į Bosnijos ir Hercegovinos Konstituciją,

– atsižvelgdamas į Bosnijos ir Hercegovinos rinkimų įstatymą, iš dalies pakeistą 2024 m. kovo 26 d. vyriausiojo įgaliotinio Bosnijoje ir Hercegovinoje nurodymu,

– atsižvelgdamas į Komisijos pirmininko pavaduotojos ir Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai (Komisijos pirmininko pavaduotoja ir Sąjungos vyriausioji įgaliotinė) Kajos Kallas ir NATO generalinio sekretoriaus Marko Rutte vizitus į Bosniją ir Hercegoviną 2025 m. kovo ir balandžio mėn.,

– atsižvelgdamas į 2025 m. balandžio mėn. Europos Vadovų Tarybos pirmininko António Costos pareiškimą Bosnijos ir Hercegovinos politiniams lyderiams,

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. lapkričio 23 d. rekomendaciją Tarybai, Komisijai ir Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai dėl naujos ES plėtros strategijos[1],

– atsižvelgdamas į savo 2024 m. sausio 17 d. pranešimą „Prevencinės diplomatijos vaidmuo sprendžiant įšaldytus konfliktus visame pasaulyje: neišnaudota galimybė ar pokyčiai dėl ateities?“[2],

– atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Bosnijos ir Hercegovinos,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą (A10-0108/2025),

A. kadangi plėtra yra viena iš veiksmingiausių ES užsienio politikos priemonių ir geostrateginė investicija į taiką, demokratiją, stabilumą, saugumą ir gerovę Europos žemyne ir tebėra labai svarbi, visų pirma atsižvelgiant į sparčius esminius geopolitinius pokyčius ir didėjančią konkurenciją su autoritariniais režimais;

B. kadangi kiekviena šalis vertinama pagal jos nuopelnus siekiant atitikti Kopenhagos kriterijus, įskaitant visapusišką pagarbą demokratijai, teisinei valstybei ir pagrindinėms ES vertybėms, žmogaus teisėms, mažumų teisėms ir žiniasklaidos laisvei;

C. kadangi ES tebėra pagrindinė Vakarų Balkanų šalių politinė ir ekonominė partnerė; kadangi ES toliau yra didžiausia Bosnijos ir

---

1 OL C 167, 2023 5 11, p. 105.
2 OL C, C/2024/5744, 2024 10 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5744/oj.

Hercegovinos partnerė prekybos bei investicijų srityje: dauguma užsienio prekybos srautų Bosnijoje ir Hercegovinoje yra iš ES ir ji atlieka pagrindinį vaidmenį Bosnijos ir Hercegovinos ekonominės integracijos procese;

D. kadangi Bosnija ir Hercegovina yra šalis kandidatė ir akivaizdi dauguma jos piliečių siekia euroatlantinės integracijos, kad būtų užtikrinta tvari taika, demokratija ir gerovė; kadangi 2025 m. minimos 30-osios Deitono taikos susitarimo, kuris tebėra Bosnijos ir Hercegovinos institucinės sąrangos pagrindas ir kurio tikslas – užtikrinti trijų ją sudarančių tautų lygybę, metinės;

E. kadangi visuomenės parama tebėra trapi dėl neliberalių veikėjų iš regiono ir už jo ribų skleidžiamų prieš ES nukreiptų naratyvų;

F. kadangi Deitono taikos susitarimu, nepaisant jo trūkumų, buvo puoselėjama taika ir vėlesnė stabilizacija Bosnijoje ir Hercegovinoje, sukuriant pagrindines institucijas, kurios suteikė galimybę šaliai žengti integracijos į ES ir NATO keliu;

G. kadangi praėjus 30 metų nuo karo pabaigos Bosnijos ir Hercegovinos veikimas tebėra sutrikęs ir ji vėl patiria gilią politinę bei saugumo krizę, yra bandymų atsiskirti ir labai aukštas korupcijos lygis;

H. kadangi ES tvirtai remia Bosnijos ir Hercegovinos teritorinį vientisumą ir suverenitetą ir nesutiks su jokiais bandymais jiems pakenkti; kadangi Strateginiame kelrodyje nurodoma, kad saugumo ir stabilumo sumetimais yra ypač svarbu remti Bosnijos ir Hercegovinos suverenitetą, vienybę ir teritorinį vientisumą;

I. kadangi Serbų Respublikos (SR) autonominio vieneto prezidentas Milorad Dodik ir Nepriklausomų socialinių demokratų aljanso (SNSD) politikai ėmėsi nekonstitucinių veiksmų, kad panaikintų valstybės įstatymus SR autonominiame vienete, ir puolė pagrindines valstybės institucijas, t. y. Vyriausiojo įgaliotinio biurą, Bosnijos ir Hercegovinos konstitucinį teismą bei teismines institucijas; kadangi SR autonominio vieneto valdžios institucijos dalyvavo 2024 m. birželio 8 d. Belgrade vykusioje „Visų serbų asamblėjoje“, kurios šūkis buvo „Viena tauta, viena asamblėja“; kadangi pradėtas naujos proeuropietiškos daugumos formavimo procesas;

J. kadangi EUFOR ALTHEA – tai ES BSGP misija, padedanti Bosnijai ir Hercegovinai išlaikyti stabilią ir saugią aplinką šalyje ir remianti ginkluotųjų pajėgų pastangas susiderinti su NATO standartais, kartu atgrasant nuo bet kokių užsienio grėsmių;

K. kadangi Bosnijos ir Hercegovinos kelias į ES vis dažniau tampa piktavalių užsienio veikėjų, visų pirma Rusijos Federacijos ir Kinijos Liaudies Respublikos, taikiniu; jie naudojasi etniniais nesutarimais ir institucijų pažeidžiamumu, kad trukdytų reformoms, pakenktų konstitucinei santvarkai ir pakirstų visuomenės pasitikėjimą ES; kadangi Rusijos valstybės kontroliuojama žiniasklaida, įskaitant

„Sputnik Serbia“ ir „RT Balkan“, toliau veikia Bosnijoje ir Hercegovinoje, visų pirma SR autonominiame vienete, skleisdama dezinformaciją ir prokremliškus naratyvus, – taip pažeidžiamos ES sankcijos, taikomos Rusijos propagandos kanalams;

L. kadangi Bosnija ir Hercegovina yra daugiatautė valstybė, kurios teritorijoje šimtmečius gyveno skirtingos religinės ir etninės gyventojų grupės, o tai rodo, kad skirtingų pažiūrų žmonės gali sugyventi tolerancijos ir abipusės pagarbos sąlygomis; kadangi kalbų ir kultūrų įvairovė yra vienas iš pagrindinių Europos Sąjungos principų, įtvirtintų Pagrindinių teisių chartijos 21 ir 22 straipsniuose;

M. kadangi 2022 m. visuotinių rinkimų klausimu Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro (ESBO / ODIHR) rinkimų stebėjimo misija padarė išvadą, kad rinkimų procesas toliau yra pažeidžiamas išorės kišimosi atžvilgiu, įskaitant netinkamą administracinių išteklių naudojimą ir šališką nušvietimą žiniasklaidoje, kuriam įtaką darė užsienio remiamos platformos, ir paragino stiprinti apsaugą nuo dezinformacijos, kampanijų finansavimo skaidrumą ir žurnalistų bei pilietinės visuomenės apsaugos priemones;

Įsipareigojimas siekti narystės ES

1. pakartoja, kad remia Bosnijos ir Hercegovinos nuopelnais grindžiamą stojimo į ES procesą, paremtą Kopenhagos kriterijais, pagrįstą vienybe, suverenumu, teritoriniu vientisumu ir piliečių lygybe;

2. palankiai vertina Europos Vadovų Tarybos sprendimą pradėti stojimo derybas su Bosnija ir Hercegovina pasikeitusios geopolitinės tikrovės po to, kai Rusija pradėjo agresijos karą prieš Ukrainą, aplinkybėmis; palankiai vertina tai, kad prieš priimant šį sprendimą patvirtinti keli pagrindiniai įstatymai, tačiau apgailestauja, kad teigiama reformų dinamika sustojo, ir pažymi, jog priimti įstatymai įgyvendinami ir jų vykdymas užtikrinamas nepakankamai; apgailestauja dėl to, kad teisėkūros procesą temdė skaidrumo trūkumas ir ribota prieiga pagrindiniams suinteresuotiesiems subjektams; atkreipia dėmesį į neseniai priimtus Sienų kontrolės ir Asmens duomenų apsaugos įstatymus ir ragina visapusiškai juos įgyvendinti; ragina pasirengti sukurti šios plėtros institucinį ir finansinį pagrindą, kad būtų užtikrinta tvari ES integracija;

3. primygtinai ragina Bosnijos ir Hercegovinos visų lygmenų teisėtus politinius lyderius imtis visų atitinkamų veiksmų, išdėstytų 2022 m. spalio 12 d. Komisijos rekomendacijoje, visapusiškai laikantis tinkamų demokratinių, skaidrių ir įtraukių procedūrų kompetentingose institucijose, siekiant, kad Taryba priimtų derybų programą, kai tik šios sąlygos bus įvykdytos, ir padidinti pastangas siekiant įgyvendinti 14 pagrindinių prioritetų, kuriuos Komisija nustatė 2019 m.; ragina visus politinius veikėjus puoselėti Bosnijos ir Hercegovinos vienybę, suverenitetą ir teritorinį vientisumą ir

susilaikyti nuo bet kokios nesantaiką kurstančios retorikos bei veiksmų, įskaitant separatistinę retoriką ir veiksmus, etninės, religinės ir rasinės netolerancijos kurstymą, genocido ir kitų karo nusikaltimų neigimą bei karo nusikaltimų ir jų vykdytojų šlovinimą;

4. pakartoja, kad Bosnijos ir Hercegovinos stojimo procesas turi būti grindžiamas veikiančiomis demokratinėmis institucijomis, teisine valstybe, kova su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu, taip pat pagarba pagrindinėms teisėms ir visų piliečių nediskriminavimu, įskaitant šalį sudarančias tautas, neatsižvelgiant į jų etninę, religinę ar kitą priklausomybę;

5. griežtai smerkia tai, kad SR autonominio vieneto prezidentas Milorad Dodik, SNSD partija ir SR autonominio vieneto asamblėja nuolat naudoja kiršinančią retoriką ir priima separatistinius įstatymus bei politikos priemones, įskaitant vadinamosios Serbų Respublikos dienos, taip pat Serbijos Respublikos valstybės dienos šventimą; pabrėžia, kad tokie veiksmai kenkia Bosnijos ir Hercegovinos konstitucinei tvarkai, teritoriniam vientisumui ir suverenitetui, yra nesuderinami su jos stojimo į ES procesu ir kenkia Deitono taikos susitarimui;

6. primygtinai ragina visas valstybes nares (ir ragina jas būti vieningas), taip pat Europos išorės veiksmų tarnybą (EIVT) ir Komisiją imtis ryžtingesnių veiksmų reaguojant į šias tiesiogines grėsmes Europos saugumui ir pakartoja savo raginimą taikyti tikslines sankcijas visiems destabilizuojantiems veikėjams, visų pirma Miloradui Dodikui, taip pat kitiems aukšto rango SR autonominio vieneto ir Serbijos pareigūnams, teikiantiems politinę ir materialinę paramą separatistinei politikai; ragina visas valstybes nares užtikrinti galimybę Tarybai patvirtinti šias sankcijas ir jas taikyti dvišaliu pagrindu arba kartu su kitomis valstybėmis narėmis, jei būtų neįmanoma jų patvirtinti Taryboje; smerkia Vengrijos vyriausybės vaidmenį blokuojant sankcijas; pritaria NATO generalinio sekretoriaus Marko Rutte 2025 m. kovo 10 d. ir Komisijos pirmininko pavaduotojos ir Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės Kajos Kallas balandžio 8 d. Sarajeve padarytiems pareiškimams ir ragina užtikrinti stabilumą šalyje; mano, kad aukšto rango ES pareigūnai neturėtų bendrauti su veikėjais, kenkiančiais Bosnijos ir Hercegovinos konstitucinei santvarkai, kad nepakenktų ES patikimumui remiant Bosnijos ir Hercegovinos valstybės institucijas, ir teigiamai vertina kai kurių valstybių narių nustatytą draudimą keliauti aukšto rango SR asmenims;

7. atkreipia dėmesį į 2025 m. vasario 26 d. Bosnijos ir Hercegovinos teismo sprendimą Milorado Dodiko byloje ir yra nepaprastai susirūpinęs dėl didėjančios įtampos bei jo nuo to laiko vadovaujamų veiksmų, įskaitant precedento neturinčius išpuolius prieš Bosnijos ir Hercegovinos institucijas bei Serbų Respublikos opozicijos bauginimą; smerkia tai, kad Rusijos ir Serbijos valdžios institucijos remia tokią politiką, ir ragina visus vidaus, regioninius ir

tarptautinius veikėjus paisyti Bosnijos ir Hercegovinos suvereniteto ir teritorinio vientisumo; ragina izoliuoti Miloradą Dodiką tarptautiniu mastu; smerkia pastarojo meto SR autonominio vieneto vyriausybės sprendimą paskelbti aukšto rango Vokietijos užsienio reikalų ministerijos pareigūną *persona non grata*; susirūpinęs pažymi, kad Interpolas atsisakė išduoti raudonąjį perspėjimą dėl tarptautinio arešto orderio, ir ragina EUFOR teikti konkrečią paramą Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijoms siekiant nutraukti nuolat dedamas pastangas pakenkti šalies teisiniam ir politiniam stabilumui, taip pat parodyti ES ir EUFOR įsipareigojimą bei gebėjimą palaikyti taiką, užtikrinti teisinės valstybės principo laikymąsi ir išlaikyti teisinių institucijų vientisumą;

8. smerkia tai, kad Milorado Dodiko politika ir veiksmai, įskaitant dažną valstybės lygmens organų ir sprendimų priėmimo blokavimą bei Bosnijos ir Hercegovinos institucijų, būtinų derinimo su ES *acquis* techniniam darbui atlikti, silpninimą, yra pagrindinis veiksnys, dėl kurio Bosnija ir Hercegovina patiria sunkumų stojimo į ES kelyje, ir aiškus 2022 m. birželio 12 d. politinio susitarimo pažeidimas; palankiai vertina kompetentingų Bosnijos ir Hercegovinos institucijų darbą ir ragina jas laikytis tinkamų procedūrų, vykdyti ir įgyvendinti visus sprendimus visapusiškai laikantis teisinės valstybės principo; primygtinai ragina visus politinius veikėjus, visų pirma SR autonominio vieneto, atsisakyti visų separatistinių veiksmų, kenkiančių šalies vienybei, suverenitetui, teritoriniam vientisumui ir saugumui; primygtinai ragina Serbų Respublikos nacionalinę asamblėją užtikrinti, kad jos oficialiajame leidinyje būtų paskelbti Bosnijos ir Hercegovinos Konstitucinio Teismo sprendimai dėl Serbų Respublikos teisės aktų, kuriais, kaip nustatyta, buvo pažeista konstitucinė santvarka ir kurie buvo panaikinti;

9. primygtinai ragina Komisiją, glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir tarptautiniais partneriais, įskaitant Vyriausiojo įgaliotinio biurą, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizaciją (ESBO) ir Europos Tarybą, įvertinti per pastaruosius 15 metų Europos angažavimosi Bosnijoje ir Hercegovinoje įgytą patirtį ir atitinkamai pakoreguoti savo strategiją, vėl sutelkiant dėmesį į apčiuopiamą pažangą ir reformas, kurios paspartintų šalies kelionę stojant į ES, taip dar kartą patvirtinant tvirtą ES įsipareigojimą visapusiškai integruoti Bosniją ir Hercegoviną į Sąjungą;

10. palankiai vertina tai, kad Bosnija ir Hercegovina oficialiai visapusiškai suderino savo politiką su ES bendra užsienio ir saugumo politika, įskaitant ribojamąsias priemones, kuriomis reaguojama į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, ir primygtinai ragina šias priemones veiksmingai įgyvendinti; palankiai vertina tai, kad Bosnija ir Hercegovina toliau dalyvavo ES krizių valdymo misijose ir operacijose; smerkia Serbų Respublikos autonominio vieneto vadovų prorusišką poziciją ir dažnus jų susitikimus su Vladimiru Putinu bei kitais Rusijos pareigūnais; reiškia didelį susirūpinimą dėl šių ryšių keliamos grėsmės saugumui; primygtinai ragina ES ištirti, ar SR

autonominis vienetas nenaudojamas kaip vartai Rusijos žvalgybos operacijoms ir hibridiniams išpuoliams prieš ES valstybes nares; ragina remti Bosniją ir Hercegoviną kovojant su iš Rusijos vykdomomis dezinformacijos kampanijomis, nes šia kova prisidedama prie bendrų pastangų kovoti su hibridinėmis grėsmėmis; tvirtai remia nuolatinius Bosnijos ir Hercegovinos siekius euroatlantinės integracijos ir narystės NATO srityje ir ragina visus politinius veikėjus imtis konkrečių politinių veiksmų, kad jie būtų įgyvendinti;

11. pakartoja, jog pritaria tam, kad Vyriausiojo įgaliotinio biuras ir operacija EUFOR ALTHEA prižiūrėtų Deitono taikos susitarimo įgyvendinimą pagal savo įgaliojimus, grindžiamus politiniu neutralumu ir visapusiška pagarba Bosnijos ir Hercegovinos Konstitucijai, kol šalis įgyvendins darbotvarkę „5+2“ ir bus nutraukta jos tarptautinė priežiūra; palankiai vertina operacijos EUFOR ALTHEA įgaliojimų atnaujinimą; apgailestauja, kad Bosnija ir Hercegovina vis dar yra labai priklausoma nuo Vyriausiojo įgaliotinio biuro įgaliojimų ir kad dislokuota EUFOR ALTHEA, tačiau pripažįsta ir vertina juos kaip itin svarbią instituciją ne tik užtikrinant taiką, bet ir esminį šalies veikimą;

12. primena, kad operacija EUFOR ALTHEA atlieka pagrindinį vaidmenį apsaugant Bosnijos ir Hercegovinos saugumą, teritorinį vientisumą, stabilumą, suverenitetą ir politinę nepriklausomybę, kartu užtikrinant, kad vietos suinteresuotieji subjektai veiktų laikydamiesi šių pagrindinių principų, išdėstytų Deitono taikos susitarime ir JT Saugumo Tarybos rezoliucijose; primygtinai ragina EUFOR nedviprasmiškai informuoti apie šiuos įgaliojimus Bosnijos ir Hercegovinos piliečius ir taip stiprinti pasitikėjimą;

13. taip pat palankiai vertina Tarybos sprendimą dėl 10 mln. EUR vertės paramos priemonės pagal Europos taikos priemonę Bosnijos ir Hercegovinos ginkluotosioms pajėgoms ir 2023 m. Bosnijos ir Hercegovinos ginkluotųjų pajėgų ir EUFOR bendradarbiavimo ir mokymo sutartį; ragina Tarybą bei Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Sąjungos vyriausiąją įgaliotinę sudaryti sąlygas visoms reikalavimus atitinkančioms valstybėms narėms dalyvauti ES taikos palaikymo misijose, pvz., operacijoje EUFOR ALTHEA Bosnijoje ir Hercegovinoje; ragina Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas, NATO ir EUFOR ALTHEA pradėti Bosnijos ir Hercegovinos ginkluotųjų pajėgų reformos procesą;

14. tebėra susirūpinęs dėl piktavališko užsienio subjektų, visų pirma Rusijos ir Kinijos, kišimosi ir dezinformacijos kampanijų Bosnijoje ir Hercegovinoje, taip pat dėl jų perdavimo naudojantis vietos žiniasklaida ir politinėmis struktūromis, visų pirma atliekamo SR autonominio vieneto; reiškia didelį susirūpinimą dėl Kremliaus paramos separatistinei retorikai, mėginimų paneigti valstybės institucijų teisėtumą ir kišimosi į teismų bei rinkimų klausimus; atkreipia dėmesį į pastarojo meto Rusijos pastangas JT Saugumo

Taryboje ginti antikonstitucinius SR autonominio vieneto valdžios institucijų veiksmus;

15. ragina imtis tolesnių veiksmų, be kita ko, suderinti Bosnijos ir Hercegovinos teisės aktus su ES *acquis* ir teikti ES paramą siekiant veiksmingai kovoti su piktavališku užsienio kišimusi ir dezinformacijos kampanijomis; ragina EIVT ir ES delegaciją Bosnijoje ir Hercegovinoje dėti daugiau pastangų propaguojant glaudesnės integracijos naudą ir investuoti į komunikacijos kampanijas, kuriomis būtų kovojama su prieš demokratiją nukreiptais naratyvais ir kitų formų užsienio įtaka;

16. apgailestauja dėl SR autonominio vieneto valdžios institucijų dalyvavimo 2024 m. birželio 8 d. Belgrade vykusioje „Visų serbų asamblėjoje“ vadovaujantis šūkiu „Viena tauta, viena asamblėja“ ir atmeta jos deklaraciją, kuria kenkiama Bosnijos ir Hercegovinos bei kitų Vakarų Balkanų šalių suverenitetui ir neskatinami geri kaimyniniai santykiai; smerkia Serbijos prezidento Aleksandaro Vuciciaus kišimąsi į Bosnijos ir Hercegovinos reikalus, įskaitant paramą neteisėtiems Milorado Dodiko veiksmams ir Rusijos remiamos „Visų serbų asamblėjos“, kuri kenkia Bosnijos ir Hercegovinos suverenitetui ir teritoriniam vientisumui, organizavimą;

17. smerkia stiprėjančią piktavališką Irano įtaką šalyje ir Vakarų Balkanuose, kuri kelia grėsmę ES ir jos valstybių narių saugumui;

18. palankiai vertina atnaujintą ir nuolatinį Bosnijos ir Hercegovinos dalyvavimą ES ir Bosnijos ir Hercegovinos stabilizacijos ir asociacijos parlamentiniame komitete, įgyvendinant vieną iš 14 pagrindinių Komisijos nustatytų prioritetų;

19. ragina Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas reformuoti ES reikalų koordinavimo mechanizmą, kuris pasirodė esąs neveiksmingas ir neefektyvus vykdant su integracija į ES susijusias užduotis; ragina valdžios institucijas pateikti nacionalinę ES *acquis* perėmimo programą, atsižvelgiant į Komisijos pastabas, ir visoje šalyje užtikrinti koordinuotą derinimą su ES *acquis*; pabrėžia, kad, Europos Vadovų Tarybai priėmus sprendimą pradėti stojimo derybas, reikia sukurti derybų veiklos struktūrą, be kita ko, paskirti derybų grupę ir vyriausiąjį derybininką, kuris būtų visapusiškai įgaliotas pristatyti šalies poziciją;

Demokratija ir teisinė valstybė

20. apgailestauja dėl to, kad politiniai veikėjai vis dar neįgyvendino būtinų Konstitucijos ir rinkimų įstatymo pakeitimų siekiant suderinti juos su Europos žmogaus teisių konvencija ir įgyvendinti atitinkamus Bosnijos ir Hercegovinos Konstitucinio Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimus, kad būtų panaikinta visų formų nelygybė ir diskriminacija rinkimų procese ir visiems Bosnijos ir Hercegovinos

piliečiams užtikrintas nediskriminavimas, pagrindinių teisių apsauga bei lygybė, kad „nuo Deitono būtų pereita prie Briuselio“; pakartoja, kad šių sprendimų neįgyvendinimas yra nesuderinamas su ES vertybėmis bei Bosnijos ir Hercegovinos integracija į ES; pabrėžia, kad visi konstitucinės ir rinkimų reformos procesai turi būti įtraukūs, grindžiami išsamiomis konsultacijomis su piliečiais, pilietine visuomene ir nepriklausomais ekspertais bei visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais šalyje bei atitikti Europos standartus ir principus; pakartoja, kad rinkimų reforma turi nepagilinti ir neįtvirtinti etninio susiskaldymo;

21. apgailestauja, kad Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijos nesugebėjo suvienyti visuomenės ar sukurti teisingos ir veiksmingos sistemos šalyje, bet iš esmės prisidėjo didinant susiskaldymą; ragina ES ir jos valstybes nares pradėti skaidrų ir įtraukų reformų procesą, kuris sudarytų galimybes tvariai pertvarkyti Deitono taikos susitarimą į konstituciją, visapusiškai atitinkančią Europos standartus ir principus, siekiant užtikrinti funkcionalią, atskaitingą, atstovaujamąją ir visuotinai teisėtą valdymo sistemą, įveikti etninį ir nacionalistinį susiskaldymą ir pasiekti tvarios pažangos stojimo į ES kelyje;

22. atkreipia dėmesį į 2024 m. kovo mėn. vyriausiojo įgaliotinio atliktus Rinkimų įstatymo pakeitimus, kuriais nustatyti svarbūs sąžiningumo standartai ir pasitikėjimo stiprinimo priemonės, siekiant atkurti rinkėjų pasitikėjimą visu rinkimų procesu; ragina Bosnijos ir Hercegovinos parlamentinę asamblėją skubiai atsižvelgti į visas likusias ESBO / ODIHR, Venecijos komisijos ir Kovos su korupcija valstybių grupės (GRECO) rekomendacijas, ypač susijusias su rinkimų administravimu, balsavimu ir balsų skaičiavimu, kampanijomis ir kampanijų finansavimu, aiškiu draudimu netiesiogiai pirkti balsus, rinkimų ginčų sprendimu, kova su dezinformacija ir užsienio kišimusi, didesne žurnalistų apsauga ir sankcijų už netinkamą administracinių išteklių naudojimą taikymu;

23. palankiai vertina tai, kad 2024 m. spalio 6 d. įvykę vietos rinkimai buvo konkurenciniai ir veiksmingai valdomi; apgailestauja, kad jie vyko aplinkoje, kurioje stokojama socialinės ir politinės sanglaudos;

24. griežtai smerkia SR autonominio vieneto veiksmus, kuriais kenkiama Bosnijos ir Hercegovinos konstitucinei santvarkai bei valstybės institucijų kompetencijai, ir jo obstrukcionizmą, nukreiptą prieš Bosnijos ir Hercegovinos Konstitucinį Teismą; smerkia visus neteisėtus veiksmus, kurie prieštarauja konstitucinei sistemai, ir ragina visus Bosnijos ir Hercegovinos politinius veikėjus laikytis proeuropietiško požiūrio;

25. atkreipia dėmesį į nedidelę pažangą vykdant teisingumo reformas Bosnijoje ir Hercegovinoje, visų pirma teisminės sistemos nepriklausomumo, profesionalumo, veiksmingumo ir atskaitomybės srityse; ragina imtis skubių priemonių, kad būtų paspartintos

reformos šiose srityse, užtikrinant visišką suderinamumą su ES standartais ir stiprinant teisminių institucijų gebėjimus veiksmingai vykdyti teisingumą ir užtikrinti teisinės valstybės principų laikymąsi;

26. tebėra labai susirūpinęs dėl korupcijos, visų pirma aukšto lygio korupcijos, Bosnijoje ir Hercegovinoje, nes ji yra struktūrinė problema, giliai įtvirtinta šalies labai sudėtingoje valdymo sistemoje, ir primygtinai ragina atitinkamas valdžios institucijas imtis ryžtingesnės, koordinuotos, skaidrios ir proaktyvios pozicijos kovojant su ja, be kita ko, tobulinant kovos su korupcija teisės aktus, visapusiškai laikantis tarptautinių standartų ir rekomendacijų, ir užtikrinant veiksmingą teisės aktų, pvz., dėl interesų konfliktų prevencijos ir pranešėjų apie pažeidimus apsaugos, įgyvendinimą; ragina Bosniją ir Hercegoviną įsitraukti į struktūrinį bendradarbiavimą ir keistis geriausios praktikos pavyzdžiais su valstybėmis narėmis; palankiai vertina 2024–2028 m. kovos su korupcija strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų plano priėmimą, taip pat nuolatines tarptautinio bendradarbiavimo pastangas;

27. apgailestauja dėl to, kad įstatymai dėl viešųjų pirkimų, interesų konfliktų ir Aukštosios teismų tarybos vis dar neatitinka Europos standartų, ir primygtinai ragina priimti naują įstatymą dėl Aukštosios teismų ir prokuratūros tarybos, vadovaujantis Venecijos komisijos rekomendacijomis; ragina Aukštojoje teismų ir prokuratūros taryboje įsteigti nepriklausomai veikiantį Turto deklaracijų departamentą ir ragina užtikrinti nešališką bei veiksmingą baudžiamąjį persekiojimą aukšto lygio korupcijos bylose;

28. pabrėžia, kad reikia stiprinti asmenų, užimančių aukščiausias vykdomąsias pareigas, interesų konfliktų valdymo sistemą, visų pirma užtikrinant, kad interesų deklaracijos būtų reguliariai ir iš esmės tikrinamos; pabrėžia, kad visiems asmenims, einantiems aukščiausias vykdomąsias pareigas, tiek išrinktiems, tiek paskirtiems, turėtų būti taikomi vienodi informacijos atskleidimo įpareigojimai, o visos tokios deklaracijos turėtų būti sistemingai skelbiamos viešai ir lengvai prieinamos internete, siekiant skaidrumo ir viešosios atskaitomybės;

29. primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną stiprinti kovą su organizuotu nusikalstamumu; yra labai susirūpinęs dėl nusikalstamo pasaulio atstovų galimybių įsiskverbti į politines, teisines ir ekonomines sistemas; giria Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas už tai, kad jos 2024 m. spalio 24 d. pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Eurojustu, kuriuo siekiama padidinti tyrimų ir baudžiamojo persekiojimo veiksmingumą organizuoto nusikalstamumo, terorizmo, prekybos žmonėmis, kibernetinių nusikaltimų ir kitos nusikalstamos veiklos srityse;

30. pabrėžia, kad būtina gerinti bendradarbiavimą su ES kovojant su prekyba narkotikais; ragina Bosniją ir Hercegoviną,

bendradarbiaujant su Europos Sąjungos narkotikų agentūra (EUDA), paskirti agentą korespondentą;

31. palankiai vertina naująjį Kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu įstatymą ir primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną stiprinti priemones šioje srityje, įskaitant būtinų poįstatyminių aktų, reikalingų veiksmingam įstatymo įgyvendinimui, priėmimą, ypač daug dėmesio skiriant veiksmingam vykdymo užtikrinimui ir stebėsenai; ypač pabrėžia, kad kovos su terorizmu teisės aktus reikia visapusiškai suderinti su ES *acquis* ir tarptautine teise; ragina nustatyti griežtesnes sankcijas už terorizmo nusikaltimus;

32. palankiai vertina tai, kad priimtas Bosnijos ir Hercegovinos įstatymas dėl sienų kontrolės, kuriuo siekiama pagerinti atitiktį Europos standartams, ir ragina vykdant kontroliuojamos migracijos politiką užtikrinti visapusišką suderinimą su ES vizų politika; pabrėžia, kad Bosnija ir Hercegovina turi užtikrinti saugumą prie savo sienų ir bendradarbiauti su FRONTEX bei kaimyninėmis šalimis, kad užkirstų kelią neteisėtai migracijai, kartu garantuodama pakankamai galimybių pasinaudoti prieglobsčio procedūromis asmenims, turintiems teisę į tarptautinę apsaugą;

33. pabrėžia, jog būtina užtikrinti, kad vyresnieji policijos pareigūnai, visų pirma Pasienio policijos ir Valstybės tyrimų ir apsaugos agentūros (angl. SIPA), būtų skiriami remiantis nuopelnais ir taikant atviras, standartizuotas bei skaidrias atrankos procedūras;

34. primena, kad reikia profesionalios ir depolitizuotos valstybės tarnybos; palankiai vertina veiksmus, kurių imtasi viešojo administravimo reformos srityje; ragina sumažinti administracinę viešojo administravimo naštą; ragina Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas gerinti valdžios institucijų gebėjimą reaguoti į prašymus pateikti informaciją;

Pagrindinės laisvės ir žmogaus teisės

35. griežtai smerkia visų mažumų diskriminaciją, prieš jas nukreiptą smurtą ir neapykantos retoriką; ragina tokių incidentų atvejais veiksmingai vykdyti baudžiamąjį persekiojimą; primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną propaguoti ir užtikrinti žmogaus teises, nediskriminavimą bei visų mažumų apsaugą; ragina Bosnijoje ir Hercegovinoje aktyviau įgyvendinti kovos su diskriminacija mechanizmus, visų pirma daug dėmesio skiriant kovai su netolerancija, neapykantos kalba ir visų formų nelygybe; ragina valdžios institucijas gerinti visų mažumų ir pažeidžiamų grupių galimybes naudotis socialinėmis, būsto, švietimo ir sveikatos priežiūros paslaugomis; pabrėžia, kad svarbu apsaugoti visų Bosnijos ir Hercegovinos mažumų kultūrinę ir kalbinę raišką;

36. reiškia didelį susirūpinimą dėl smarkiai išaugusio smurto, įskaitant naujų formų skaitmeninį smurtą, prieš moteris, vaikus, vyresnio

amžiaus asmenis ir kitas pažeidžiamas grupes, be kita ko, LGBTIQ bendruomenę; primygtinai ragina Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas suderinti savo politiką, teisės aktus ir praktiką seksualinio ir skaitmeninio smurto prieš moteris bei mergaites srityje su Europos Tarybos standartais, visų pirma Stambulo konvencija, atitinkama EŽTT praktika ir ES *acquis*; ragina teikti tikslinę paramą pagrindinėms institucijoms, apmokyti specialistus, kad jie aukoms teiktų veiksmingą paramą, ir didinti visuomenės informuotumą bei institucinius gebėjimus siekiant užkirsti kelią visų formų smurtui dėl lyties ir su juo kovoti; pabrėžia svarbų moterų asociacijų vaidmenį teikiant pagalbą pažeidžiamiausiems asmenims; ragina Bosniją ir Hercegoviną sukurti oficialią centralizuotą duomenų apie moterų žudymą dėl lyties rinkimo sistemą; palankiai vertina 2025 m. balandžio 9 d. Bosnijos ir Hercegovinos Federacijos vyriausybės sprendimą į baudžiamąjį kodeksą įtraukti moterų žudymą dėl lyties ir ragina parlamentą skubiai patvirtinti šį naują įstatymą;

37. apgailestauja dėl to, kad 2023–2027 m. lyčių lygybės veiksmų planui iki šiol trūko finansavimo ir stebėsenos; ragina Bosnijoje ir Hercegovinoje didinti moterų dalyvavimą visuomeniniame ir politiniame gyvenime; pripažįsta papildomas kliūtis ir diskriminaciją, su kuriomis susiduria etninėms mažumoms priklausančios moterys, visų pirma siekdamos gauti paslaugas;

38. smerkia tai, kad SR autonominis vienetas priėmė teisės aktų pakeitimus, kuriais lytinė tapatybė nebelaikoma saugoma savybe, ir pakeitimus, kuriais nebeužtikrinama įvairios seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės vaikų apsauga;

39. ragina atitinkamas Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas parengti ir priimti dar nepriimtą nacionalinį vaiko teisių apsaugos veiksmų planą; pabrėžia, kad skurdą ir socialinę atskirtį patiria didelė dalis šalies vaikų, visų pirma pažeidžiamų grupių vaikai, įskaitant romų vaikus, vaikus su negalia, įstatymus pažeidusius vaikus ir migruojančius vaikus; primena, kad Bosnija ir Hercegovina turi laikytis savo tarptautinių įsipareigojimų, kad nė vienas vaikas nebūtų paliktas nuošalyje;

40. pabrėžia įtraukaus ir kokybiško švietimo svarbą, įskaitant teisę mokytis savo gimtąja kalba, ir kad, be kita ko, svarbu sistemingai reformuoti nesantaiką kurstančias mokymo programas, kurios labai trukdo vidaus judumui ir riboja kritinio mąstymo įgūdžius; pakartoja savo raginimą nutraukti segregacinę praktiką pagal sistemą „dvi mokyklos po vienu stogu“, kuri trukdo socialinei sanglaudai ir lygioms galimybėms, ir pabrėžia, kad reikia teikti pirmenybę susitaikymui ir integracijai bei apsaugoti kiekvienos tautinės bendruomenės, įskaitant mažumas, teisę į savo kultūrą, kalbą ir tapatybę; ragina istorijos vadovėliuose taikyti bendrą mokymo programą, kuri būtų pagrįsta teismo nustatytais su karu susijusiais faktais, kad būtų išvengta istorinio revizionizmo, ir ragina ES remti šią iniciatyvą;

41. ragina Bosnijos ir Hercegovinos institucijas, kaip rekomendavo Bosnijos ir Hercegovinos žmogaus teisių ombudsmenas, priimti teisės aktus, kuriais būtų užtikrintas veiksmingas ir vienodas visų trijų jos oficialiųjų kalbų, t. y. kroatų, bosnių ir serbų, taip pat lotyniškų ir kirilicos rašmenų vartojimas palaikant išorės ryšius su piliečiais; pabrėžia, kad teisės į vienodą kalbos ir scenarijų vartojimą pažeidimas pažeidžia Bosnijos ir Hercegovinos Konstituciją, Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 2 straipsnį ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 14 straipsnį;

42. ragina Bosniją ir Hercegoviną užtikrinti susirinkimų, asociacijų ir saviraiškos laisves, kad pilietinė visuomenė galėtų dalyvauti formuojant politiką; ragina valdžios institucijas užtikrinti prasmingas, sistemingas ir įtraukias viešas konsultacijas; smerkia tai, kad SR autonominis vienetas vėl pradėjo taikyti Rusijos stiliaus įstatymą dėl „užsienio agentų“, ir primygtinai ragina valdžios institucijas jį panaikinti; smerkia tai, kad SR autonominio vieneto valdžios institucijos naudoja kriminalizuoto garbės ir orumo įžeidimo įstatymus kaip priemonę saviraiškos laisvei užgniaužti, ir ragina sugrąžinti kriminalizuotą garbės ir orumo įžeidimą į civilinės teisės sritį, kad būtų užkirstas kelias piktnaudžiavimui juo siekiant apriboti saviraiškos laisvę; ragina Komisiją nustatyti griežtas šių įstatymų panaikinimo sąlygas;

43. ragina Bosnijos ir Hercegovinos Ministrų Tarybą priimti Pilietinei visuomenei palankios aplinkos kūrimo strategiją, užtikrinant, kad joje būtų vienareikšmiškai daugiausia dėmesio skiriama teisinės sistemos tobulinimui ir garantuojamas didesnis bei skaidresnis PVO finansavimas; ragina užtikrinti griežtesnę Bosnijos ir Hercegovinos žmogaus teisių gynėjų, įskaitant moteris aktyvistes, žurnalistus bei NVO, apsaugą;

44. pabrėžia, kokia nepaprastai svarbi yra nepriklausoma žiniasklaida ir saviraiškos laisvės standartų paisymas; ragina Bosniją ir Hercegoviną užtikrinti Bosnijos ir Hercegovinos visuomeninių transliuotojų ir Ryšių reguliavimo agentūros finansinį tvarumą (akcentuojant valstybės lygmens visuomeninio transliuotojo BHRT finansinę krizę, kurią būtina skubiai įveikti) ir politinę nepriklausomybę; ragina Bosniją ir Hercegoviną priimti teisės aktus dėl žiniasklaidos nuosavybės skaidrumo ir viešojo žiniasklaidos finansavimo; primygtinai ragina valstybę paspartinti įstatymo dėl elektroninių ryšių, kuris būtų suderintas su Skaitmeninių paslaugų

aktu[1] (SPA) ir naujuoju ES žiniasklaidos laisvės aktu[2], priėmimą; ragina visoje Bosnijos ir Hercegovinos teritorijoje užtikrinti visuomeninės žiniasklaidos pliuralizmą, įskaitant vienodą atstovavimą visoms mažumoms; atkreipia dėmesį į tai, kad po 12 blokavimo metų buvo paskirta Bosnijos ir Hercegovinos Federacijos visuomeninio transliuotojo valdyba, ir ragina ją užtikrinti nešališką bei objektyvią informaciją;

45. yra labai susirūpinęs dėl SR autonominio vieneto visuomeninio transliuotojo skleidžiamos Rusijos propagandos ir smerkia tai, kad pažeidžiant ES sankcijas transliuojamas kanalas RT (buvęs „Russia Today“);

46. smerkia politinį spaudimą, išpuolius, bauginimą, grasinimus, žeminančias pastabas ir strateginius ieškinius dėl visuomenės dalyvavimo (SLAPP), nukreiptus prieš žurnalistus ir žiniasklaidos darbuotojus, visų pirma vykdomus aukšto rango politikų ar jų įgaliotų organizacijų bei su užsieniu susijusių veikėjų; apgailestauja dėl nepakankamos pažangos užtikrinant saviraiškos laisvę ir iš dalies keičiant baudžiamuosius įstatymus, kad būtų sustiprinta žurnalistų apsauga nuo grasinimų ir išpuolių, vadovaujantis ES reikalavimais, ir ragina valdžios institucijas priimti įstatymus, kuriais žurnalistai, NVO, žmogaus teisių gynėjai, aplinkos apsaugos aktyvistai ir kiti suinteresuotieji subjektai būtų veiksmingai apsaugoti nuo SLAPP; pabrėžia, jog svarbu užtikrinti, kad grasinimų ir smurto prieš žurnalistus atvejais būtų imtasi atitinkamų teisminių veiksmų;

47. primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną užtikrinti bendras žmogaus teises ir veiksmingai įgyvendinti atitinkamus įstatymus dėl jų; primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną patraukti baudžiamojon atsakomybėn už diskriminacinius nusikaltimus;

48. primena, kad būtina užtikrinti solidarumu grindžiamą ir teisingą migracijos bei prieglobsčio valdymą, pagal kurį žmogaus teisių paisymas būtų derinamas su veiksminga sienų kontrole; ragina ES padėti Bosnijai ir Hercegovinai prisiimti visą atsakomybę už priėmimo centrų, dažnai įsteigtų prie ES sienų, valdymą ir užtikrinti pakankamas priėmimo sąlygas bei garantuoti galimybes naudotis veiksmingomis ir įvykdomomis prieglobsčio procedūromis visapusiškai paisant tarptautinės teisės ir žmogaus teisių; yra susirūpinęs dėl pranešimų apie netinkamas priėmimo sąlygas ES

---

[1] 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2065 dėl bendrosios skaitmeninių paslaugų rinkos, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2000/31/EB (Skaitmeninių paslaugų aktas) (OL L 277, 2022 10 27, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

[2] 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1083, kuriuo nustatoma bendra žiniasklaidos paslaugų vidaus rinkoje sistema ir iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES (Europos žiniasklaidos laisvės aktas) (OL L, 2024/1083, 2024 4 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

lėšomis finansuojamame centre Lipoje; pabrėžia, kad reikia didinti skaidrumą ir demokratinę kontrolę skirstant bei įgyvendinant ES lėšas migracijos srityje; palankiai vertina Bosnijos ir Hercegovinos atnaujintą susitarimą dėl statuso su FRONTEX ir ragina skubiai jį pasirašyti; primena, kad bet kokiu galimu susitarimu su šia agentūra turėtų būti visapusiškai paisoma pagrindinių teisių ir tarptautinių standartų; primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną dėti daugiau pastangų kovojant su tarpvalstybiniu nusikalstamumu, ypač prekyba žmonėmis;

Susitaikymas, regioninis bendradarbiavimas ir geri kaimyniniai santykiai

49. primena, kad geri kaimyniniai santykiai ir regioninis bendradarbiavimas yra esminiai ES plėtros proceso elementai;

50. pabrėžia susitaikymo Bosnijoje ir Hercegovinoje svarbą ir primygtinai ragina visas valdžios institucijas aktyviai propaguoti tiesą, teisingumą ir įtraukų teisių gynimą bei užtikrinti prieigą prie jų, be kita ko, priimant valstybės lygmens įstatymą, kuriuo būtų nustatytos minimalios karo aukų teisės visoje šalyje, bei propaguojant moterų atminimo kultūrą; pripažįsta, kad atsakomybė ir asmenų bei bendruomenių tarpusavio pagarba, taip pat tarpusavio supratimo skatinimas, ypač tarp jaunimo, gali turėti teigiamą poveikį susitaikymui; primygtinai ragina Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas priimti nacionalinę pereinamojo laikotarpio teisingumo strategiją; ragina toliau dėti pastangas siekiant spręsti dingusių asmenų klausimą; primygtinai ragina Komisiją dėti papildomas pastangas skatinant, remiant ir palengvinant susitaikymo procesus Bosnijoje ir Hercegovinoje;

51. ragina Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas paspartinti baudžiamąjį persekiojimą už karo nusikaltimus pagal persvarstytą valstybės strategiją dėl karo nusikaltimų persekiojimo; pabrėžia, kad svarbu stiprinti regioninį bendradarbiavimą vykdant įtariamųjų ekstradiciją, taip pat teisminėms institucijoms bendradarbiaujant ir keičiantis informacija visais atitinkamais formaliais aspektais, kuriais siekiama vykdyti baudžiamąjį persekiojimą; ragina Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas suderinti savo teisės aktus, kad visos karo nusikaltimų aukos turėtų vienodas galimybes naudotis teisėmis ir apsauga;

52. pripažįsta, kad Tarptautinė be žinios dingusių asmenų komisija (ICMP) atlieka itin svarbų vaidmenį, be kita ko, užtikrindama institucinius gebėjimus, remdama šeimas ir teikdama įrodymus teismams; primygtinai ragina ES užtikrinti, kad ICMP gautų pakankamą finansavimą savo veiklai tęsti;

53. pakartoja savo raginimą įgyvendinti papildomas priemones ir konkrečias programas, susijusias su tvariu pabėgėlių ir šalies viduje perkeltų asmenų grįžimu, galimybe naudotis sveikatos priežiūros ir

užimtumo paslaugomis, socialine apsauga ir švietimu, taip pat visapusiškai gerbti visas jų teises į kompensaciją už negrąžinamą turtą;

54. smerkia visų formų istorinį revizionizmą, genocido neigimą, karo nusikaltimų ir nusikaltėlių šlovinimą, taip pat faktų arba tarptautinių ir nacionalinių tribunolų nepriklausomumo bei nešališkumo užginčijimą, ypač kai tai daro politiniai lyderiai;

55. yra susirūpinęs dėl priimtos „Deklaracijos dėl serbų tautos nacionalinių ir politinių teisių apsaugos ir bendros ateities“, kuria pažeidžiami keli Deitono taikos susitarimo aspektai ir kenkiama Bosnijos ir Hercegovinos suverenitetui, teritoriniam vientisumui ir vienybei; pažymi, kad „Srpski Svet“ idėjos nesuderinamos su siekiu įstoti į ES; ragina Serbiją konstruktyviai įsipareigoti užtikrinti Bosnijos ir Hercegovinos stabilumą ir teritorinį vientisumą bei aktyviai remti Bosnijos ir Hercegovinos stojimo kelią;

56. pabrėžia, kokia svarbi prevencinė diplomatija Bosnijoje ir Hercegovinoje; ragina EIVT stiprinti savo darbuotojų įgūdžių ugdymą, kad būtų pagerintas ES supratimas apie vietos istorinį, kultūrinį ir religinį kontekstą, kaip pabrėžiama 2024 m. sausio mėn. priimtame Parlamento pranešime dėl prevencinės diplomatijos vaidmens;

57. palankiai vertina JT Generalinės Asamblėjos sprendimą liepos 11-ąją paskelbti Tarptautine 1995 m. genocido Srebrenicoje apmąstymo ir atminimo diena; ragina valdžios institucijas užtikrinti Srebrenicos–Potočario memorialinio centro saugumą; pabrėžia, kad Memorialinį centrą teko laikinai uždaryti dėl saugumo priežasčių;

58. pabrėžia, kad, siekiant skatinti ekonomikos augimą, labai naudingas yra regioninis bendradarbiavimas pasitelkiant bendrą regioninę rinką; ragina Bosniją ir Hercegoviną nedelsiant ratifikuoti visus regioninius judumo susitarimus pagal Berlyno procesą ir toliau stiprinti ekonominį bendradarbiavimą pasitelkiant šią rinką, vadovaujantis ES plėtros tikslais;

Socialinės ir ekonominės reformos

59. palankiai vertina Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planą, kuris apima Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę, pagal kurią numatyta, kad Bosnijai ir Hercegovinai preliminariai bus skirta daugiau kaip 1 mlrd. EUR; palankiai vertina tai, kad Bosnijos ir Hercegovinos ministrų taryba patvirtino reformų darbotvarkės projektą; ragina Bosnijos ir Hercegovinos kompetentingas institucijas užtikrinti greitą reformų darbotvarkės priėmimą, kad jos finansavimas nebūtų paskirstytas kitoms Vakarų Balkanų šalims, ir sukurti tvirtą skaidrios, įtraukios bei savalaikės jos įgyvendinimo stebėsenos mechanizmą; pabrėžia, kad reikia teikti pirmenybę tokioms pagrindinėms sritims kaip viešasis administravimas, teisinė

valstybė, kova su korupcija, dekarbonizacija, skaitmeninimas, junglumas ir žmogiškojo kapitalo plėtra, kartu sprendžiant socialinius uždavinius; mano, kad pasinaudojus Ekonomikos augimo plane numatytomis galimybėmis Bosnijos ir Hercegovinos ekonomika sustiprėtų; ragina Komisiją ieškoti bendradarbiavimo su to norinčiomis ir įsipareigojusiomis regioninėmis valdžios institucijomis būdų, lanksčiau pasinaudojant Reformų ir ekonomikos augimo priemone;

60. primena, kad ES finansavimas projektams Serbų Respublikos autonominiame vienete turėtų likti įšaldytas tol, kol bus sustabdytas Serbų Respublikos autonominio vieneto demokratinis regresas ir jo pozicijos bus visapusiškai suderintos su BUSP;

61. ragina Bosniją ir Hercegoviną kuo geriau pasinaudoti visa ES finansine parama; ragina Komisiją toliau teikti finansinę ir techninę paramą Bosnijos ir Hercegovinos integracijai į ES, grindžiamą aiškiai apibrėžtomis sąlygomis ir griežta išlaidų bei rezultatų stebėsena, vadovaujantis ES veiksmingo ir atskaitingo biudžeto valdymo tikslais; mano, kad ES lėšomis turėtų būti labiau remiamos demokratinės reformos šalyje; atsižvelgdamas į tai, ragina perprogramuoti atitinkamą ES finansavimą, kad daugiau lėšų būtų skirta techninei pagalbai, susijusiai su lėšų įsisavinimu, teisminių institucijų reformomis ir kovos su korupcija priemonėmis, remti; be to, ragina ES ir Vakarų Balkanų šalis sukurti veiksmingo bendradarbiavimo su Europos prokuratūra sistemą, siekiant užtikrinti, kad Europos prokuratūra galėtų veiksmingai naudotis savo kompetencija narystės siekiančiose šalyse; ragina Bosniją ir Hercegoviną nedelsiant sudaryti dvišalius darbinius susitarimus su Europos prokuratūra;

62. apgailestauja dėl to, kad tvariam tobulinimui ir pažangai šioje srityje taip pat trukdo valdymo struktūra ir visos šalies strategijų visose srityse ir visais lygmenimis trūkumas; ragina skubiai paskirti PNPP III koordinatorių ir ragina geriau įsisavinti PNPP III lėšas Bosnijoje ir Hercegovinoje, be kita ko, vietos ir regionų lygmenimis; ragina stiprinti vietos ir regionų valdžios institucijų gebėjimus įgyvendinti socialines ir ekonomines reformas ir valdyti ES lėšomis bendrai finansuojamus projektus, kad būtų didinamas lėšų įsisavinimas ir mažinami regioniniai skirtumai;

63. primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną teikti pirmenybę priemonėms, kuriomis siekiama gerinti konkurencingumą ir verslo aplinką, kartu gerinant ekonominę ir socialinę sanglaudą, įskaitant pažangą Europos socialinių teisių ramsčio srityje, didinti ekonomikos įvairinimą, skatinti skaitmeninę ir žaliąją pertvarką, spręsti neoficialios ekonomikos problemą ir kovoti su nedarbu;

64. yra susirūpinęs dėl itin neigiamų demokratijos tendencijų šalyje, kurias visų pirma skatina didelis skaičius išvykstančių jaunuolių, ir pabrėžia, kad svarbu skubiai imtis papildomų priemonių šiai problemai spręsti; ragina daug dėmesio skirti jaunimui, kaip

integracijos į ES varomajai jėgai šalyje; ragina Bosniją ir Hercegoviną baigti rengti ir priimti Jaunimo garantijų iniciatyvą, kad jaunimui būtų užtikrinta geresnė prieiga prie užimtumo, švietimo, mokymo ir pameistrystės, spręsti didelio jaunimo nedarbo ir įgūdžių neatitikties problemą, taip pat skatinti socialinę įtrauktį;

65. ragina ES institucijas bendradarbiauti su pilietine visuomene ir ekspertais, kad būtų sukurti būdai užtikrinti lanksčią ir perkeliamą sveikatos ir socialinę apsaugą, siekiant Bosnijoje ir Hercegovinoje garantuoti lygybę ir judumą;

66. palankiai vertina raginimus skubiai integruoti visus Vakarų Balkanus į ES bendrąją skaitmeninę rinką iki faktinės narystės ES, nes tai būtų nepaprastai naudinga kuriant saugią skaitmeninę aplinką;

Energetika, aplinka, biologinė įvairovė, darnus vystymasis ir junglumas

67. ragina Bosniją ir Hercegoviną paspartinti energijos šaltinių įvairinimą, ypač siekiant panaikinti savo priklausomybę nuo Rusijos dujų; primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną didinti energetinį saugumą ir energijos vartojimo efektyvumą stiprinant savo elektros energijos perdavimo ir skirstymo tinklus, prisijungiant prie Europos rinkos bei pereinant prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių, visų pirma saulės ir vėjo, kartu užtikrinant prasmingas konsultacijas su visuomene ir veiksmingas aplinkos apsaugos priemones;

68. primygtinai ragina Bosniją ir Hercegoviną priimti ilgai uždelstą savo nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą ir įgyvendinti šalies masto aplinkos apsaugos strategijas, be kita ko, teisiškai apsaugant savo pasiūlytas „Emerald“ teritorijas, pagerinant savo „Emerald“ tinklo adekvatumą ir užtikrinant visapusišką Buveinių direktyvos[1], Paukščių direktyvos[2] ir Vandens pagrindų direktyvos[3] įgyvendinimą, sykiu pagerinant investicijų į aplinką kokybę bei skaidrumą; pakartoja, kad reikia veiksmingai apsaugoti ir gerinti oro bei vandens kokybę ir taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas už aplinkos teisės aktų pažeidimus; pažymi, kad pažanga aplinkos ir klimato apsaugos, taip pat suderinimo su ES standartais srityse tebėra nedidelė, todėl primygtinai ragina Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas užtikrinti didesnį suderinamumą su ES klimato apsaugos ir energetikos standartais bei politikos

---

1 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992 7 22, p. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj).

2 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010 1 26, p. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj).

3 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj).

tikslais, laikantis 2020 m. žaliosios darbotvarkės ir Paryžiaus susitarimo;

69. ragina Bosnijos ir Hercegovinos valdžios institucijas sumažinti tarpvalstybinę oro taršą, ypač Bosanski Brodo naftos perdirbimo gamyklos atveju; primena, kad Bosnija ir Hercegovina yra pasirašiusi Konvenciją dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste (Espas, 1991 m.) ir įsipareigojimai pagal tą konvenciją jai yra privalomi;

70. pabrėžia, kad būtina gerinti išsamius strateginius *ex ante* poveikio aplinkai vertinimus prasmingai į juos įtraukiant vietos bendruomenes, pilietinės visuomenės organizacijas ir nepriklausomus ekspertus; pabrėžia, kad būtina didinti infrastruktūros projektų procedūrų skaidrumą visuose ekologiniu požiūriu jautriuose sektoriuose; pabrėžia, kad svarbu labiau integruoti aplinkos aspektą į įvairias sektorių politikos priemones;

71. primygtinai ragina šalį įgyvendinti priemones, skirtas biologinei įvairovei ir upių ekologiniam vientisumui apsaugoti, laikantis Espo konvencijos;

72. reiškia didelį susirūpinimą dėl žalingo kasybos veiklos, įskaitant užsienio bendrovių vykdomą veiklą, poveikio Bosnijos ir Hercegovinos aplinkai bei jos piliečių sveikatai; ragina visus Bosnijoje ir Hercegovinoje veikiančius kasybos subjektus visapusiškai laikytis nacionalinių teisės aktų ir prioritetą teikti aplinkos apsaugai ir visuomenės sveikatai;

73. pabrėžia, kad Bosnijos ir Hercegovinos Federacijai būtina skubiai priimti teisingą, šiuolaikinį ir ekspertų nuomone pagrįstą įstatymą dėl miškų; be to, ragina užtikrinti geresnę miškų ir upių apsaugą gerinant inspekcijų vykdomą priežiūrą ir sukuriant griežtą teisinę sistemą, atitinkančią aplinkosaugos ir sisteminius standartus; ragina panaikinti atitinkamo Bosnijos ir Hercegovinos Federacijos reglamento nuostatą, pagal kurią nuotekas leidžiama išleisti į upes taikant minimalią priežiūrą, taip keliant didelę grėsmę visuomenės sveikatai bei aplinkai;

74. ragina Bosniją ir Hercegoviną skubiai užbaigti ir patvirtinti Livno lauko teisinį priskyrimą V kategorijos saugomam kraštovaizdžiui ir užtikrinti tinkamą stebėseną;

75. solidarizuojasi su Bosnija ir Hercegovina bei visais nukentėjusiaisiais nuo 2024 m. spalio 3–4 d. pražūtingų potvynių ir nuošliaužų; ragina Bosnijos ir Hercegovinos Federacijos valdžios institucijas padidinti paramą nukentėjusiems asmenims ir užtikrinti, kad būtų pašalinti visi teisėsaugos ir miškų valdymo trūkumai, kurie galėjo padidinti nelaimės mastą;

°

° °

76. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, Tarybai, Komisijai, Bosnijos ir Hercegovinos Prezidiumui, Ministrų Tarybai ir Parlamentinei Asamblėjai, Bosnijos ir Hercegovinos Federacijos, Serbų Respublikos ir Brčko apygardos vyriausybėms ir parlamentams bei Vyriausiojo įgaliotinio biurui.